

Sprendimo išsiųsti iš šalies Sąjungos pilietį ir jo šeimos narius dėl viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo priežasčių vykdymo priemonės yra teisės judėti ir apsigyventi apribojimai, kurie gali būti pateisinami, jeigu grindžiami tik atitinkamo asmens elgesiu ir nepažeidžia proporcingumo principo

Vis dėlto, atsižvelgiant į valstybių narių bendradarbiavimo mechanizmus, Belgijos teisėje numatytas maksimalus aštuonių mėnesių sulaikymo laikotarpis viršija tai, kas būtina veiksmingai išsiuntimo politikai užtikrinti

Cour constitutionnelle (Konstitucinis Teismas, Belgija) gavo du skundus dėl 2017 m. vasario 24 d. *loi modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers afin de renforcer la protection de l'ordre public et de la sécurité nationale* (Įstatymas, kuriuo, siekiant sustiprinti viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo apsaugą, iš dalies keičiamas 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo, buvimo šalyje ir išsiuntimo iš jos¹), panaikinimo: pirmasis skundas buvo pateiktas *Ordre des barreaux francophones et germanophone*, o antrasis – keturių migrantų teisių gynimo ir žmogaus teisių apsaugos pelno nesiekiančių asociacijų.

Šiame nacionalinės teisės akte, pirma, numatyta galimybė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams per jiems išvykti iš Belgijos teritorijos, priėmus sprendimą išsiųsti juos iš šalies dėl viešosios tvarkos priežasčių, nustatytą terminą arba šį terminą pratęsus nustatyti prevencines priemones, kuriomis siekiama išvengti bet kokios pasislėpimo rizikos, pavyzdžiui, namų areštą. Antra, pagal jį leidžiama sulaikyti Sąjungos piliečius ir jų šeimos narius, kurie nesilaikė tokio sprendimo išsiųsti, kad būtų užtikrintas jo vykdymas, ne ilgiau kaip aštuonis mėnesius. Šios nuostatos yra panašios arba tapačios toms, kurios taikomos neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams, siekiant Grąžinimo direktyvą² perkelti į Belgijos teisę.

Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar šis Belgijos teisės aktas atitinka judėjimo laisvę, kuri SESV 20 ir 21 straipsniais ir Direktyva dėl gyvenimo šalyje³ užtikrinama Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams.

Teisingumo Teismo vertinimas

Teisingumo Teismo didžioji kolegija pirmiausia konstatuoja, kad, nesant Sąjungos teisės aktų dėl sprendimo išsiųsti iš šalies Sąjungos piliečius ir jų šeimos narius vykdymo, vien tai, kad priimančioji valstybė narė, vykdydama šį išsiuntimą, nustato taisykles, pagrįstas trečiųjų šalių piliečių grąžinimui taikomomis taisyklėmis, **savaime nėra nesuderinama su Sąjungos teise**. Vis dėlto tokios taisyklės **turi atitikti Sąjungos teisę**, be kita ko, kiek tai susiję su Sąjungos piliečių ir jų

¹ *Moniteur belge*, 2017 m. balandžio 19 d., p. 51890.

² 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) (toliau – Grąžinimo direktyva).

³ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46, toliau – Direktyva dėl gyvenimo šalyje).

šeimos narių judėjimo ir apsigyvenimo laisve. Toliau Teisingumo Teismas tikrina, ar šios normos riboja šią laisvę, ir, jei taip, ar minėtos taisyklės yra pateisinamos.

Taigi Teisingumo Teismas mano, pirma, kad atitinkamos nacionalinės nuostatos, ribojančios suinteresuotojo asmens judėjimą, yra **judėjimo ir apsigyvenimo laisvės apribojimai**.

Antra, dėl tokių apribojimų **pateisinimų** Teisingumo Teismas pirmiausia primena, kad nagrinėjamos priemonės skirtos sprendimams išsiųsti, priimtiems dėl **viešosios tvarkos** ar **visuomenės saugumo priežasčių**, vykdyti, todėl turi būti vertinamos atsižvelgiant į Direktyvos dėl gyvenimo šalyje 27 straipsnyje numatytus reikalavimus⁴.

Pirma, kalbant apie prevencines priemones, kuriomis siekiama išvengti pasislėpimo pavojaus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 20 ir 21 straipsnius ir Direktyvą dėl gyvenimo šalyje nedraudžiama Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams nustatyti laikotarpį, per kurį jie turi išvykti iš priimančiosios valstybės narės teritorijos po to, kai priimtas toks sprendimas išsiųsti juos iš šalies, arba pratęsus šį laikotarpį, taikyti nuostatų, panašių į tas, kuriomis, kiek tai susiję su trečiųjų šalių piliečiais, siekiama perkelti į nacionalinę teisę Grąžinimo direktyvą⁵, **su sąlyga, kad pirmosios nuostatos atitinka bendruosius principus, susijusius su teisės atvykti ir teisės gyventi šalyje apribojimais dėl viešosios tvarkos, nacionalinio saugumo ar visuomenės saugumo priežasčių**, numatytais Grąžinimo direktyvoje⁶, ir kad jos yra **ne mažiau palankios** už antrąsias.

Iš tiesų tokios prevencinės priemonės būtinai prisideda prie **viešosios tvarkos apsaugos**, nes jomis siekiama užtikrinti, kad asmuo, keliantis grėsmę priimančiosios valstybės narės viešajai tvarkai, būtų išsiųstas iš jos teritorijos. Taigi šios priemonės turi būti laikomos ribojančiomis jo judėjimo ir apsigyvenimo laisvę „dėl viešosios tvarkos priežasčių“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą dėl gyvenimo šalyje⁷, todėl jos **iš esmės gali būti pateisinamos** pagal šią direktyvą.

Be to, šios priemonės negali būti laikomos prieštaraujančiomis Direktyvai dėl gyvenimo šalyje vien dėl to, kad jos panašios į priemones, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliama Grąžinimo direktyva. Atsižvelgdamas į tai, Teisingumo Teismas pabrėžia, kad asmenys, kuriems taikoma Direktyva dėl gyvenimo šalyje, turi **visiškai kitokį statusą ir teises** nei tuos, kuriais gali remtis asmenys, kuriems taikoma Grąžinimo direktyva. Todėl, atsižvelgiant į **esminį Sąjungos piliečių statusą**, priemonės, kurios jiems gali būti taikomos siekiant išvengti pasislėpimo pavojaus, negali būti **mažiau palankios** nei nacionalinėje teisėje numatytos priemonės, skirtos išvengti tokios rizikos per **trečiųjų šalių piliečių**, kuriems taikoma grąžinimo procedūra dėl viešosios tvarkos interesų, savanoriško išvykimo laikotarpį.

Antra, dėl sulaikymo išsiuntimo tikslu Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 20 ir 21 straipsnius ir Direktyvą dėl gyvenimo šalyje **draudžiami** nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie, pasibaigus nustatytam terminui arba pratęsus šį terminą, nesilaikė sprendimo išsiųsti juos iš šalies dėl viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių, taikoma maksimali aštuonių mėnesių trukmės sulaikymo priemonė, kai ši trukmė yra **tokia pat, kaip ir taikoma pagal nacionalinę teisę trečiųjų šalių piliečiams, kurie nevykdė sprendimo juos grąžinti, dėl tokių priežasčių** priimto vadovaujantis Grąžinimo direktyva⁸.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodo, kad atitinkamoje nacionalinėje nuostatoje numatyta sulaikymo trukmė, kuri yra tokia pati kaip ir taikoma trečiųjų šalių piliečių išsiuntimui, turi būti **proporcinga siekiamam tikslui – užtikrinti veiksmingą Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių išsiuntimo politiką**. Kalbant konkrečiai apie išsiuntimo iš šalies procedūros trukmę, pažymėtina,

⁴ Pagal šio straipsnio 2 dalį, priemonės, kurių imtasi dėl valstybinės politikos ar visuomenės saugumo priežasčių, turi atitikti proporcingumo principą ir turi būti grindžiamos vien tik atitinkamo asmens elgesiu.

⁵ Grąžinimo direktyvos 7 straipsnio 3 dalis. Anot šios nuostatos, „savanoriško išvykimo laikotarpiu, siekiant užkirsti kelią asmeniui pasislėpti, gali būti numatytos tam tikros prievolės, pavyzdžiui, prievolė reguliariai registruotis institucijose, atitinkamas piniginis užstatas, dokumentų paėmimas ar prievolė neišvykti iš tam tikros vietos“..

⁶ Direktyvos dėl gyvenimo šalyje 27 straipsnis.

⁷ Direktyvos dėl gyvenimo šalyje 27 straipsnio 1 dalis.

⁸ Grąžinimo direktyvos 6 straipsnio 1 dalis.

kad Sąjungos piliečių ir jų šeimų narių padėtis nėra panaši į trečiųjų šalių piliečių padėtį, todėl **nėra pagrindo** vienodai vertinti visus šiuos asmenis, kiek tai susiję su maksimalia sulaikymo trukme.

Konkrečiai kalbant, valstybės narės turi **bendradarbiavimo ir supaprastinimo** mechanizmus, taikomus išsiunčiant iš šalies Sąjungos piliečius ar jų šeimos narius į kitą valstybę narę, kuriais jie nebūtinai naudojami išsiųsdami trečiosios šalies pilietį į trečiąją šalį. Iš tiesų, kadangi valstybių narių tarpusavio santykiai grindžiami lojalaus bendradarbiavimo pareiga ir abipusio pasitikėjimo principu, dėl jų neturėtų kilti tokių pačių sunkumų kaip tie, kurie gali atsirasti bendradarbiaujant valstybėms narėms ir trečiosiomis šalimis. Be to, šių dviejų kategorijų asmenų atveju paprastai neturėtų kilti tokių pačių praktinių sunkumų, susijusių su grąžinimo kelionės organizavimu. Galiausiai žymiai lengviau grąžinti Sąjungos pilietį į jo kilmės valstybės narės teritoriją pagal Direktyvą dėl gyvenimo šalyje⁹.

Teisingumo Teismo teigimu, darytina išvada, kad **maksimali aštuonių mėnesių sulaikymo** siekiant išsiųsti Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams **trukmė viršija tai, kas būtina** numatytam tikslui pasiekti.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

⁹ Iš tiesų pagal 27 straipsnio 4 dalį, pasą ar tapatybės kortelę išdavusi valstybė narė turi leisti tokio dokumento savininkui, kuris buvo išsiųstas iš kitos valstybės narės, atvykti į jos teritoriją netaikant jokių formalumų.